

“Son Pandemiğe Doğru” Nükleer Silahların Üretilmesi ve Geliştirilmesine Bir Epidemiyoloğun Bakış Açısı

Ernesto Kahan MD, MPH

Çeviri: Levent SAFALI

"Yoktur, kimse de istemez" dedi. Efesli Heraclitos "Statik bir dünya". Herşey ve tüm organizmaların kendi dinamikleri vardır. Bu dinamik içinde sürekli nicel ve nitel değişimler vardır. Bir dokuda kanserin gelişmesi nitel bir değişim sonrasında büyümedeki nicel bir değişimdir: Kanserın ortaya çıkmasıdır.

Hekimler anımsıyacaklardır, malign bir tümörde, oluşmasından sonra bile tümör ile hasta arasında yıllar süren ve sonuçta nitel bir değişikliğe yolaçan (hastanın ya da tümörün ölümü) saldırı-direnç süreci vardır.

Benzer olarak nükleer silahların dinamiğinde nitel ve nicel değişimleri değerlendirmeliyiz. Bir yanda gelişme, diğer yanda üretim. Şekil 1,2,3 nükleer silahların üretim sürecinde 1945'den beri olan nicel değişimleri göstermektedir. Bu arada oluşan nitel değişimler Tablo 1'de gösterilmiştir. Burada gelişim süreci karşıtı durumda olan iki siper gücün eylemlerinin ve karşı eylemlerinin sonucu olarak görülmektedir.

Nükleer silahlar, şimdiki üretim ve gelişme düzeyleri ile uygarlığın, insanoğlunun ve dünya üzerindeki yaşamın karşıtı tezidir. Aynı zamanda insan haklarının da baş düşmanıdır. Çünkü, silahlanma yarışına ayrılan bütçe, dünya nüfusunun 2/3'ünün yaşamak için en gerekli gereksinimleri olan; sağlık, yiyecek, barınma, eğitim ve sosyal güvenlikten yoksun bırakır. Daha yüksek bir yaşam düzeyine erişebilecek olan dünya nüfusunun 1/3'ü kuşkuyla bir gelecek ve yaşam niteliğinin yükseleceğine ilişkin umutsuz olmalarından dolayı zihinsel kararlılıktan yoksundurlar.

Askeri amaçlar için ayrılan büyük sermaye, yüksek eğitim kurumları için ayrılacak sermayeyi kısıtlar, tıp hizmetlerinin niteliğini ve yararlanımını düşürür. Yaşlıların bakımındaki rehabilitasyon etkenliklerini kısıtlar. Öngörülebileceği gibi, bilimsel araştırmalar ve sanat için destek de büyük ölçüde azalmıştır.

Nükleer silahların üretim ve gelişimindeki büyük ilerlemelere karşın, çağdaş dünyamız bu yolda daha da hızlı bir gelişme için büyük olanaklar sunmaktadır. 5 atom silahı gücü, üreten ülkeler ABD, SSCB, Fransa, Çin ve İngiltere yılda or-

talama olarak 2000 nükleer silah üretmektedir. Bunun dışında enerji için ya da araştırma için büyük bir dağılım gösteren nükleer reaktörler plutoniumu ve yüksek teknolojiyi giderek daha çok ülkede kullanmayı olanaklı kılmaktadır. Uzmanların ileri sürdüklerine göre bu reaktörlerle üretilen plutonium ile birkaç gün ya da birkaç hafta içinde nükleer silahlar üretmek olasıdır. Öngörülene göre, sivil diye adlandırılan reaktörlerin 1984'ten beri ürettiği plutonium'da herbiri 1 kilo ton gücünde 7500 bomba yapmaya yetecek etkin madde vardır. Yüzyılım sonunda bu sayı 50.000 olacaktır. Aslında şu anda 56 ülkede enerji ve araştırma için varolan ya da yapılmakta olan 800 atom reaktörü bulunmaktadır. Ülkeler arası dağılım tablo 2'de gösterilmiştir. Hindistan şimdiden ilk nükleer denemesini tamamlamıştır. Pakistan, İsrail ve Güney Afrika'nın da nükleer silah elde etme çaba ve olanakları, en azından niyetleri olduğuna ilişkin söylentiler vardır. Yapılan öngörülere göre 1990 yılına kadar diğer 10-20 ülke de nükleer silah sahibi olacaktır.

Kanser örneğimize dönersek, Konakçının yaşama olasılığı yalnızca tümörün yerel proliferasyonunun dolaysız bir işlevi olmayıp, aynı zamanda tümörün komşu organları tutmasının ve uzak metastatik yayılımının bir sonucudur. Malign bir odak (metastaz) ortaya çıktığında, tedavi etkinliği azalır, kanseri denetim altına alma olanağı güçsüzeşir.

Nükleer silahları ya da plutonium'u üreten ya da elinde bulunduran merkezler, nükleer bir savaşı başlatabilecek bir kaza olasılığını, nükleer silahların ya da plutoniumun karaborsaları oluşması olasılığını yükseltecektir.

Yeni nükleer odakların artmasıyla birlikte, fanatik faşist ya da psikopat önderlerin de bu gücü ellerinde bulundurarak, düşmanlarını ürkütecekleri, giderek, bu silahları kullanabilecekleri olasılığı kuvvet kazanmaktadır.

Her ülke nükleer silahlara sahip olmasını ve onları geliştirmesinin haklılığını açıklamaktadır. Bu açıklamalar güvenlik ve stratejik dengeye dayanmakta, politik anlaşmazlıkla-

rın çözümünün atom gücüne dayalı olduğunu da içermektedir.

Biz tüm gücümüzle ileri sürüyoruz ki, bu açıklamalar ahlak dışı, yanlış, gözboyayıcı ve ikiyüzlüdür. Ancak onlar genellikle saf insanların aklını çelmekteler. Diktatörler, insanların sorumsuz askeri maceralara itmek için korkuyu bir çok kez kullanmışlardır. Hitler 1939 yılının 1. Nisan'ında, Wilhems-Haven'da Alman halkına yaptığı bir konuşmasında, onları Avrupa'nın işgaline aşağıdaki gibi hazırlıyordu:

"Bugünkü Alman halkı, şimdiki Alman hükümeti bazı kesin kararları almadan yaşamsal çıkarlarını kurban etmeye de, yakınındaki tehlikelere (Bolşevikler ve Yahudiler) karşı koymaya da hazır değildir." ve üniversite çevresinden Heidegger, Plato'nun bir sözünü vurgulayarak Hitleri destekliyordu. "Tüm önemli şeyler tehlikenin içindedir."

Bu açıklamalar, barışın, güvenliğin, fiziksel, mental ve sosyal açıdan sağlığın varolduğu bir ortamda başarıya ulaşamaz. Soğuk ya da sıcak olsun savaş, terörizm ve insanların güven içinde yaşama haklarının kuşku altında olması, beyinleri varolan sorunların bir son çözüme ulaşması yolunda paniğe sürükleyen etkenlerdir.

Terörizm korkunun belirtisidir. 1870'de Engels Marx'a yazdığı bir mektupta, şunları söylemiştir. "Biz terörizmi terörü duyumsayan insanların yansıması olarak kabul etmiyoruz, aksine terörizm korkakların krallığıdır. Terörizmin büyük bölümünü, korkak insanların kendi özgüvenliklerini sağlamak için gerçekleştirdikleri zulümler oluşturur."(7)

Sorunların, silahların karşı karşıya gelmesiyle çözülebileceğini öngören düşünce bir yana bırakılmalıdır. Çünkü, bu dünyanın yok olmasıyla sonuçlanacaktır. Başkan John F. Kennedy "insanlık savaşa artık son vermelidir, bu yapılmaz, savaş insanlığa son verecektir" demiştir. IPPNW'da bizim parolamız Einstein'ın şu sözleri olmalıdır. "Eğer insanlık yaşayacaksa, yeni bir düşünce biçimine gereksinimiz vardır."

İnsanlık tarihine önyargılardan uzak bir gözle bakarsak, bilimsel gelişme gönenin dağılımı ile bağlantılıdır. Diğer bir deyişle, bilimsel gelişmenin tüm yararları, tüm insanlığın hizmetine sunulacak, hiç kimse onun için haksız bir ücret ödemek zorunda kalmayacaktır. Ne yazık ki, bu amaca giden yol kanla boyanmış, zulüm, ölüm ve açlıklara konu olmuş ve giderek bir atom savaşıyla yeryüzündeki yaşamın tümüyle yok olması tehdidi altında bırakılmıştır.

Herkesin, birey olarak ya da toplumun bir bireyi olarak (Politik ya da Askeri bir güce dayanan ya da dayanmayan öğretmenler, doktorlar, öğrenciler, çiftçiler, sanatçılar, işçiler v.b.) nükleer savaş gibi, uygarlığın şu anki evresinde önlenmesi olası olan yıkımların durdurulmasında etken olmak gibi bir toplumsal yükümlülüğü vardır. Nükleer silahsızlanma tezini engellemeye uğraşan, politik, ekonomik ve ulusal çabaları durdurmalıyız.

Bunun için gerekli etiksel ilkeler şunlardır:

- 1- İnsan yaşamının değeri ölçülemez ve korunmalıdır.
- 2- Her insan, dost ya da düşman kutsaldır.
- 3- Nükleer silahlar jenosid'dir. Bu yüzden ortadan kaldırılmalıdır.
- 4- Nükleer silahlar dünya üzerindeki yaşamı tehdit etmektedir.

Ortaya konan bu gerçekler yadsınabilir mi? Nükleer silahsızlanmaya koşul getirebilir mi? Doktorların insan yaşamını nükleer tehlikeye karşı korumadan önce yapmaları gereken ayrı bir şey var mı? Bazı politikacılar nükleer silahsızlanma tartışmalarından bazı avantajlar elde etmeye çabalayabilirler mi? Bazı iş adamları nükleer silahların gelişim ve üretiminden, insanlığın geleceğini tehlikeye atmak pahasına yarar sağlayabilirler mi? Bazı Sovyet vatandaşları kendi soykırımlarının insanlığın soykırımına dönüşmesini engelleyebilirler mi?

Bir öğretmen hergün, nükleer silahsızlanmadan daha önce gelen hiçbir önemli şey olmadığını yinelemeyen ders yapabilir mi?

Üzgünüz, yanıtın evet olduğunu biliyoruz. Bundan dolayı nükleer silahlanmaya karşı olan diğer tartışmaları sürdürmek gerekiyor. Şurası açıktır ki, insan yaşamına ve ulusların varlığına duyulan saygı, nükleer silahların geliştirilmesi ve çoğaltılması yolundaki tartışmaları azaltacaktır. Ancak, bu kolay bir iş değildir. Örneğin; benim ülkemde, İsrail'de hükümet nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler yaratılmasından yanadır. Halkın çoğu da, nükleer silahlanmaya karşıdır. Bilimsel ve stratejik bilgilerle ya da sezgi yoluyla insanlar, nükleer silahları bulundurmanın yaşamı ve barış olasılığını önemli ölçüde sakıncaya soktuğunun bilincindedirler. Ama, nükleer silahlardan yana olanlar da vardır. Bu insanların yaklaşımları değişiktir.

a) 1967 savaşı sonunda işgal edilen toprakların geri verilmesini içeren bir anlaşmanın yardımıyla İsrail Arap çelişmesine gelecek barışçıl bir çözümden yana olanlar, kendi varlığını tanımak istemeyen ülkelerde çevrili iken, İsrail'in içerdeki korunumunun garantisi olan nükleer silahların caydırıcı gücü cepheleri azaltacaktır, biçiminde düşünmektedirler.

b) Bu konuda başka düşünceler de vardır. Eğer İsrail atom bombasına sahip olursa, Yahudi halkının kendi ülkelerine (İsrail) sahip olma hakkını şimdiki durumda kabul etmeyenler buna mecbur kalacaklardır.

c) Sonuç olarak, bazıları yalnızca nükleer silahların İsrail'e saldırgan düşmanları karşısında uzun süreli askeri üstünlük güvencesi vereceğini savunmaktadır.

Bu insanlar, düşman değildirler, yalnızca yanlışlar. Ulusların varlıklarını sürdürebilmelerinin nükleer silahlarla olabileceği gibi, batıl düşüncelere inanyorlar. Bir çok nedenden dolayı, tartışmaların varlığının yadsındığı bir ülkede olmanın getirdiği güvensizlikle ilişkilidir. Şimdi bu yanlış yönlendirilmiş, kendisini pratik olarak gören, düşsel umut-

lar olmadığını düşünen, düşman propagandasına aracı olmadığını öne süren insanlara seslenmek istiyorum. Kendisini töresel değerleri aşmış görenlere şu açıklayıcı düşünceleri ekliyorum. Nükleer olanı da içinde olmak koşulu ile her türlü caydırıcılık düşmana da caydırıcı güç konusunda kararlılık verir. Nükleer silahlanma gibi bir konuda dengeyi sağlamak için düşman, kendi nükleer silahlarını geliştirmesi konusunda devinime geçirir. Caydırıcılığın asıl görevini yapabilmesi için, düşmanı caydırıcı güçten bilgilendirmek gerekir. Burada bu güç nükleerdir. Bu bilgi aktarımı da, kazayla yada bilinçli olarak bir nükleer savaş ortaya çıkma sakıncasını arttıracak bir zincir reaksiyona yolacaktır.

Genel olarak, atomik caydırıcılıktan yana olan insanlar, nükleer kazaların ya da bu silahları kullanmaya çalışacak dengesiz liderlerin sadece düşman ülkelerde olabileceğini düşünmektedir. Bu bilginin algılanmasının değişik yolları vardır. Bunların etkili olabilmesi için sert olması gerekmektedir. Aşağıdaki örneği analiz edelim:

1962 yılının Ekim ayında Başkan Kennedy ve yetkili komite üyeleri 6 gün süren bir ulusal güvenlik konseyi tartışmasından sonra, Sovyetler Birliği'nin Küba'ya yerleştiği füzelere yanıt kararı aldı, seçenekler şunlardı:

a) Deniz ulaşımını engellemek, bunu izleyerek hava saldırısı ya da işgal,

b) Hava yolu ile füze rampalarına saldırmak,

c) Bir ultimatom çekmek, eğer olumlu bir yanıt alınmaz ise, a ve b seçeneklerini kullanmak. Eğer karar c'yi izleyecek "a" olsaydı, ve eğer Sovyet yanıtı füzelerin geri çekilmesi olmasaydı, olaylar bir nükleer savaşa yolaçabilirdi.

Tedavi: Tüm tedavilerin etkili olabilmeleri için, hastalığın ayrı evrelerine yanıt verebilecek biçimde düzenlenmesi gerekir. Bu yolda, hastalığı önlemek için biz birincil koruyucu önlemleri kullanırız. İkincil korunum gelişimini ve bırakacağı hasarları önlemek üçüncül konumda ölümleri önlemektir. Hastalığın doğal gelişim evreleri hakkındaki bilgi, doğru tedavinin uygulanmasında temel teşkil eder.

Ahlaksal nedenlerden veya pratik-stratejik nedenlerden dolayı yegane olan çözümü görmek zor değildir. Nükleer silahların üretim, gelişim ve yayılımının önlenmesi. Dünyamız bu yolda gitmeye başlamıştır. Biz nükleer savaş tehdidini tamamen ortadan kaldıran politik bir anlaşmaya varıncaya kadar çalışmalarımıza ara vermeyeceğiz.

Önce güven!

Bir bankada ilk kez hesap açmak, tasarrufa adım atmaktır.

İlk hesabı İş Bankası'nda açmak, daha ilk adımda hesaba "güven"i de katmaktır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

"Paranızın, istikbalinizin emniyeti."